

מסכת חגיגה פרק ג' - "חומר בקדש"

1. כ, ב - כב, א

רס"י

מתניתין

חומר בקדש מבתרומה כו'. שמטבילים כלי בתוך כלי ששניהם טמאים: **אבל לא לקדש.** בגמרא מפרש טעמא: **אחוריים ותוך ובית הצביטה לתרומה.** כלי הראוי להשתמש בתוכו ומאחוריו ובית צביטתו כל תשמיש ותשמיש שבו חשוב כלי בפני עצמו לענין תרומה שאם נטמא זה לא נטמא זה ובטומאות דרבנן קאמר כדמפרש בגמ': **אבל לא לקדש.** שאם נטמא אחד מהן כולו טמא לקדש: **הנושא את המדרס.** מנעל של זב: **נושא את התרומה.** בחבית שאינו נוגע באוירה: **אבל לא את הקדש.** בגמרא מפרש טעמא: **לא כמדת הקדש.** בחציצת טבילותיו מדת התרומה: **שבקדש.** אם יש בגד טמא ובא להטבילו אם קשור הוא מתיר את קשרו משום דדמי לחציצה: **ומנגב.** אם לח הוא מנגבו תחלה ואח"כ מטבילו וכל זה משום דדמי לחציצה הוא: **ובתרומה.** אם רצה לקושרו קושר ואח"כ מטביל: **כלים הנגמרים בטהרה.** שנוהר בהן משבאו סמוך לגמרן שראויין לקבל טומאה: **צריכין טבילה לקדש.** ובגמרא מפרש טעמא: **הכלי מצרף את מה שבתוכו.** אוכלים חתיכות הרבה בכלי אחד ונגע טמא באחד מהן הכלי מצרפן להיות כולן חתיכה אחת ונטמאו כולן: **אבל לא לתרומה.** אלא אותה שנגע בה היא ראשון והנוגעת בה היא שניה והנוגעת בשניה שלישית והשאר טהורות: **פסול.** ואינו פוסל עוד אחר: **אם נטמאת אחת מידינו.** בטומאה דרבנן שאינה מטמאה אלא ידיים ולא את הגוף: **נגובין.** שהיו נגובין מימיהן שלא הוכשרו לטומאה מעולם: **בידים מסואבות.** שנית לתרומה דכיון דלא הוכשרה לא מיפסלא: **אבל לא לקדש.** בגמרא מפרש טעמא: **האונן.** שלא נטמא במתו: **והמחוסר כפורים.** כגון זב שטבל ליום שביעי לספירתו והעריב שמשו ולמחרת הוא קרוי מחוסר כפורים שעדיין גמר טהרתו תלויה בקרבנו: **צריכין טבילה.** לאחר שהביא קרבנו אם רצה לאכול קדש ובגמרא מפרש טעמא:

חומר בקדש מבתרומה:
שמטבילין כלים בתוך כלים - לתרומה,
אבל לא לקדש.
אחוריים ותוך ובית הצביטה בתרומה,
אבל לא לקדש.
הנושא את המדרס נושא את התרומה,
אבל לא את הקדש.
בגדי אוכלי תרומה - מדרס לקדש.
לא כמדת הקדש מדת התרומה;
שבקדש - מתיר ומנגב, ומטביל, ואחר כך קושר
ובתרומה - קושר ואחר כך מטביל.
כלים הנגמרים בטהרה - צריכין טבילה לקדש,
אבל לא לתרומה.
הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש,
אבל לא לתרומה.
הרביעי בקדש - פסול,
והשלישי - בתרומה.
ובתרומה, אם נטמאת אחת מידינו - חבירתה טהורה,
ובקדש - מטביל שתיהן,
שהיד מטמא את חבירתה בקדש,
אבל לא בתרומה.
אוכלין אוכלים נגובין בידיים מסואבות בתרומה,
אבל לא בקדש.
כא, האונן ומחוסר כפורים - צריכין טבילה לקדש,
אבל לא לתרומה.

גמרא

"בקדש" מאי טעמא לא?

אמר רבי אילא:

מפני שכבידו של כלי חוצץ.

והא מדסיפא: "משום חציצה", רישא לאו משום חציצה!

דקתני סיפא:

"ולא כמדת הקדש מדת התרומה,

שבקדש מתיר ומנגב ומטביל ואחר כך קושר,

ובתרומה קושר ואחר כך מטביל!"

רישא וסיפא משום חציצה,

וצריכא,

דאי אשמעינן רישא:

הוה אמינא: היינו טעמא דלקדש לא, משום כבידו של כלי דאיכא,

אבל סיפא דליכא כבידו של כלי אימא: לקדש נמי לא הוי חציצה.

ואי אשמעינן סיפא:

כא, הוה אמינא: היינו טעמא דלקדש לא, משום דלקיטרא במיא אהדוקי מיהדק,

אבל רישא, דמיא אקפווי מקפו ליה למנא לא הוה חציצה,

צריכא.

גמ'
שכבידו של כלי חוצץ. כבידו של כלי הפנימי המכביד על החיצון שהוא מונח בתוכו חוצץ בפני המים ואין טבילה עולה לא לזה ולא לזה ולקמן (דף כב.) פריך אי הכי אפילו תרומה נמי: **והא מדסיפא.** דמעלה אחריתי דחשיב בסיפא הוה טעמא משום חציצה רישא לאו משום חציצה דאי טעמא דתרווייהו משום חציצה ולאשמעינן דגבי קדש כל דדמי לחציצה פוסל בו ובתרומה לא פסלה אלא חציצה גמורה דאורייתא ליתני חדא מינייהו: **אהדוקי מיהדק.** וקרוב הוא להיות חוצץ: **אקפווי מקפי ליה למנא.** מציפות ומגביהות אותו:

רַבִּי

רבי אילא. דאוקי טעמא דרישא משום חציצה:
לטעמיה. דאמר עשר מעלות שנו כאן אלו שבין תרומה לקודש ואנן י"א תנן ביה אלא הני תרתי דחד טעמא חשיב להו כחדא:

בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש. אף הן נתעלו יותר מן התרומה במעלות הללו:

דררא דטומאה דאורייתא. חשש טומאה דאורייתא כלי בתוך כלי אי איכא חציצה טומאה דאורייתא היא אחוריים ותוך אף על גב דבכלים שטמאו אחוריו במשקין דטומאה דרבנן היא עסקינן מיהו הא דאמור רבנן משקין מטמאין כלי משום גזרה דמשקה זב וזבה הוא כגון רוקו ומימי רגליו והני מטמאין כלי מדאורייתא ובטומאה דאורייתא אין חילוק בכלי שטף בין אחוריים לתוכו שבכל מקום שטומאה נוגעת בו נטמא כולו נושא את המדרס נמי חשש טומאה דאורייתא היא כדמפרש בגמרא מעשה היה שנפלה רצועת הסנדל לאויר חבית בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש שמא ישבה עליהן אשתו נדה חשש טומאה דאורייתא היא כלים הנגמרים כו' משום צינורא דעם הארץ שמא זב הוא:

בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד. וההיא לאו טבילה היא שאין המים הנכנסין לתוכו חיבור למי המקוה ולא טבלו המחטין אלא במיעוט מים שבכלי ותנן כו' דלאו חיבור הוא:

עירוב מקוואות. מקוה חסר בצד מקוה שלם והצינור ביניהן המחוברן:
אם יש ברוחבו כשפופרת הנוד. כקנה שנותנין בפי הנוד של עור:

וכחלה ועוביה. והן ב' אצבעות חוזרות למקומן שאדם יכול לגלגל בתוך חללו ב' אצבעות לכל צד הוי עירוב ומטבילין אף כלים והאי נמי חשש טומאה דאורייתא היא:

גרגותני. סל גדול מאד שבו מסננין היין בעת הבציר ונותנין אותו תחת קילוח הגת והיין מסתנן בו ויורד לבור כדאמרין במסכת ע"ז (דף נו:):
 שלא החזיר גרגותני לגת:

טהורין. אף לקודש רובא לטעמיה דאוקי טעמא גזירה משום כלי שאין בפיו כשפופרת הנוד ובסל ובגרגותני ליכא למיחש להכי:

לא עלתה לו טבילה. שעשאן כבי מקוואות ואין שיעור לא בזה ולא בזה אע"פ שהמים מחברין בין אויר הנצרים אין זה חיבור:

דהא ארעא כולא מחלחלא. והמים הנובעין כאן באין מנהר גדול ולא חשבינן כמחובר דבעינן מי' סאה במקום אחד:

והני מילי בכלי טהור, דאמרין המטביל בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד טמאים בכלי טהור שלא היה הכלי החיצון צריך להטביל:

אבל אם הוא צריך להטביל:

מיגו דסלקא טבילה לגופו של כלי. ליטהר תוכו ע"י מים הנכנסין דרך פיו דכטומאתו כן טהרתו סלקא נמי טבילה לכלים שבתוכו:

הרי אלו טהורין. לתרומה ולא חלק בין פיו רחב לפיו קצר:

ואם לא טבל כו'. כדמפרש לה ואם אין צריך להטבילו:

המים המעורבים. למקוה ואתה בא לטהר על ידיהן כלים שבתוכם עד שיהו מעורבין דרך פה רחב כשפופרת הנוד:

רבי אילא לטעמיה,
 דאמר רבי אילא אמר רבי חנינא בר פפא:
 עשר מעלות שנו כאן,
 חמש ראשונות - בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש,
 אחרונות - לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש.

מאי טעמא?

חמש קמיייתא, דאית להו דררא דטומאה מדאורייתא, גזרו בהו רבנן - בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש, בתרייתא, דלית להו דררא דטומאה מדאורייתא, גזרו בהו רבנן - לקדש, לחולין שנעשו על טהרת הקדש - לא גזרו בהו רבנן.

רבא אמר:

מדסיפא הוי משום חציצה רישא לאו משום חציצה, ורישא, היינו טעמא: גזירה שלא יטביל מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כ' כשפופרת הנוד'.

קדתנן:

"עירוב מקוואות כשפופרת הנוד,

כבא, ועוביה ^ **וכחלה בשתי אצבעות חוזרות למקומן**" (מקוואות ז,ו).

סבר לה כהא דאמר רב נתמן אמר רבה בר אבונה:

אחת עשרה מעלות שנו כאן,

שש ראשונות - בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש, אחרונות - לקדש, אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש.

מאי איכא בין רבא לרבי אילא?

איכא בינייהו:

סל וגרגותני שמילאן כלים והטבילין.

למאן דאמר: משום חציצה - איכא.

למאן דאמר: משום גזירה שמא יטביל מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד - סל וגרגותני שאין בפיהן כשפופרת הנוד, ליכא.

ואודא רבא לטעמיה,

דאמר רבא:

סל וגרגותני שמילאן כלים והטבילין - טהורין.

ומקוה שחלקו בסל וגרגותני - הטובל שם לא עלתה לו טבילה.

דהא ארעא כולא חלחולי מחלחלא ובעינן דאיכא ארבעים סאה במקום אחד.

והני מילי בכלי טהור,

אבל בכלי טמא, מיגו דסלקא טבילה לכוליה גופיה דמנא סלקא להו נמי לכלים דאית ביה.

דתנן:

"כלים שמילאן כלים והטבילין - הרי אלו טהורין.

ואם לא טבל, מים המעורבים עד שיהיו מעורבין כשפופרת הנוד" (מקוואות ו,ב).

מאי קאמר: "ואם לא טבל"?

הכי קאמר:

ואם אינו צריך להטבילו ומים המעורבין - עד שיהיו מעורבין כשפופרת הנוד.

רש"י

והא דר' אילא. דאוקי טעמא משום חציצה וסל וגרנותני נמי כשאר כלים דמו והמטביל כלים לתוכן אינן טהורין לקודש ורבא דאוקי טעמא דמתני' משום עירוב מקואות והא בסל וגרנותני ליכא למיחש וטהורין תנאי היא:

למאן קאמרינן חברים. למי אנו אומרים הוראה זו שלא יטביל כלי בתוך כלי לחבר דאילו עם הארץ לא אתי קמן למשאל הלכך לתרומה ליכא למיחש דהא מידע ידיע שיעור עירוב מקואות ולענין כבידו של כלי נמי אם כבד הוא מגביהין אותו:

א"ה קודש נמי. על כרחך מתני' דקתני אבל לא לקודש בחבר עסקינן דאי ע"ה מי ציית לך ומי אתי קמן למשאל טעמא:

תרומה נמי חזי ליה. ישראל עם הארץ ומטביל ומשתמש בו תרומה ואח"כ נותנה לכהן:

לא מקבלינן. תרומה מעם הארץ אלא בשעת הגיתות והבדים שהכל מטהרים את כליהן ע"פ חכמים כדתנן (לקמן דף כד:) עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של תרומה לא יקבלנה ממנו:

והא דרבא ודרבא אילא תנאי היא.

דתנאי:

"סל וגרנותני שמילאן בלים והטבילו בין לקדש בין לתרומה - טהורין.

אבא שאול אומר:

לתרומה,

אבל לא - לקדש."

אי ה"י,

תרומה נמי!

למאן קאמרינן? 'חברים',

חברים מידע ידע!

אי ה"י,

קודש נמי!

חזי ליה עם הארץ ואזיל מטביל.

תרומה נמי, חזי ליה עם הארץ ואזיל מטביל!

לא מקבלינן מינייהו.

קודש נמי לא נקביל מינייהו!

הויא ליה איבה.

תרומה נמי הויא ליה איבה!

לא איכפת ליה, דאזיל יהיב ליה לכהן עם הארץ חכריה.

2. כב, א

רש"י

על טהרת יין ושמן. לקבל מידם
 יין לנסכים ושמן למנחות כדתנן
 במתניתין (לקמן דף כד:) חומר
 בתרומה שביהודה נאמנין על
 טהרת יין ושמן:
ובונה במה. בשעת איסור
 הבמות ומקטיר לשמים:
כר' יוסי. דאילו לרבנן לא
 מקבלינן כדאמר בפסחים בפי
 אלו עוברין (דף מט:):

ומאן תנא דחייש לאיבה?

רבי יוסי היא.

דתנאי:

"אמר רבי יוסי:

**מפני מה הכל נאמניו על טהרת יין ושמן כל ימות השנה?
 כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו,
 ושורף פרה אדומה לעצמו".**

אמר רב פפא:

כמאן מקבלינן האידינא סהדינא מעם הארץ?

כמאן?

כרבי יוסי.

3. כב, א-ב

["שמטבילין כלים בתוך כלים - לתרומה"].

וניחוש לשאלה!

דתנן:

"כלי חרס - מציל על הכל,

דברי בית הלל.

בית שמאי אומרים:

אינו מציל אלא על אוכלים ועל המשקים ועל כלי חרס.

אמרו להם בית הלל לבית שמאי:

מפני מה?

אמרו בית שמאי:

מפני שהוא טמא על גבי עם הארץ, ואין כלי טמא חוצץ.

אמרו להם בית הלל:

והלא טיהרתם אוכלין ומשקין שבתוכו!

אמרו להם בית שמאי:

כב, ב. כשטיהרנו אוכלין ומשקין שבתוכו^א לעצמו טהרנו.

אבל נטהר את הכלי, שטהרתו לך ולו" (עדויות א, ד).

תניא:

"אמר רבי יהושע:

בושני מדבריכם, בית שמאי!

אפשר אשה לשה בעריבה, אשה ועריבה טמאין שבעה ובצק טהור?

לוגין מלא משקין, לוגין טמא טומאת שבעה, ומשקין טהורין?

נטפל לו תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי,

אמר לו: אומר לך טעמן של בית שמאי.

אמר לו: אמור.

אמר לו: כלי טמא חוצץ, או אינו חוצץ?

אמר לו: אינו חוצץ.

כלי של עם הארץ טמא או טהור?

אמר לו: טמא.

ואם אתה אומר לו טמא, כלום משגיח עליך?

ולא עוד אלא שאם אתה אומר לו "טמא" אומר לך "שלי טהור ושלך טמא".

וזהו טעמן של בית שמאי,

מיד הלך רבי יהושע ונשתטח על קברי בית שמאי,

אמר: נעניתי לכם עצמות בית שמאי!

ומה שתומות שלכם בך, מפורשות על אחת כמה וכמה.

אמרו: כל ימיו הושררו שיניו מפני תעניותיו".

קתני מיהת: "לך ולו", אלמא שאלין מינייהו!

כי שיילין מינייהו מטבלין להו.

אי הכי, ניהדרו להו בית הלל לבית שמאי:

כי שאלין מינייהו מטבלין להו!

טמא מת בעי הזאה שלישי ושביעי,

ומנא לשבעה יומי לא מושלי אינשי.

רז"י

וניחוש לשאלה. לא נטבול כלי בתוך כלי לתרומה דלמא חזי עם הארץ ועביד הכי ואנו שואלין את כליהן ומשמשין בהן:

דתנן. במתני דשיילין מנייהו:

כלי חרס מציל על הכל. אם מוקף צמיד פתיל באהל המת אי"נ המת בבית וטהרות בעלייה וארובה פתוחה מן הבית לעלייה והשיבו כלי חרס בפתחה וכלי חרס חוצץ בפני הטומאה דאינו מטמא מגבו ומציל על כל מה שבעלייה:

שהוא טמא כו'. הכלי הזה היה טמא מתחילתו קודם שנתנו ע"ה על פי הארובה. והלא טיהרתם אוכלים ומשקין שבתוכו אם היה מוקף צמיד פתיל באהל המת והיא היא.

לעצמו טהרנו. הוא יאכלם שהרי החברים בדלין מהן וממגען ובלאו הכי מאכלו טמא:

טהרת לך ולו. שמא תשאלנו ותשמש בו:

אשה לשה בעריבה. בעלייה זו:

כלום משגיח עליך. לפיכך טהרו לו ב"ש אוכלין ומשקין וכלי חרס שאין להן טהרה אלא שבירתן ואם. באת לאוסרן עליו לא ישמע לך אבל בכלי שטף ישמע לך ויטבילנו:

מטבילין להו. שמא הטבילם כלי בתוך כלי:

4. כב, ב

רס"י

ואטבילה לא מהימני. דאמר
 השואל ממנו צריך להטביל:
 בגופו. מהימן:
 והתניא. בניחותא:
 לא הוכשרו. לא נראו לטומאה:
 חבר שבא להזות. ואמר ראוי
 לקבל הזאה ראשונה שכבר
 עברו ג' ימים לטומאתו שהיום
 יום ג':
 מתוך חומר שהחמרת עליו
 בתחילה. כשבא לפניך
 להזאותו ולא האמתו הקלת
 עליו בסופו להאמינו על
 הטבילה לפי שהוא נזהר
 בטבילתו שלא יצטרך לו עוד:

ואטבילה לא מהימני?

והתניא:

"נאמניו עמי הארץ על טהרת טבילת טמא מת!"

אמר אבי:

לא קשיא:

הא - בגופו,

הא - בכליו.

רבא אמר:

אידי ואידי בכליו,

ולא קשיא:

הא - דאמר: "מעולם לא הטבלתי כלי בתוך כלי",

והא דאמר: "הטבלתי, אבל לא הטבלתי בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד".

והתניא:

"נאמן עם הארץ לומר: פירות לא הוכשרו.

אבל אינו נאמן לומר: פירות הוכשרו, אבל לא נטמאו".

וגופו מי מהימן?

והתניא:

"חבר שבא להזות מזין עליו מיד,

עם הארץ שבא להזות אין מזין עליו עד שינעשה בפנינו שלישי ושביעי!"

אלא אמר אבי:

מתוך חומר שהחמרת עליו בתחילתו,

הקלת עליו בסופו.

5. כב, ב

רפ"י

כלי שנטמאו אחוריו. כלי עץ או של מתכת קאמר שמטמאין מגבן:

במשקין. דטומאה דרבנן היא דמדאורייתא אין אוכל ומשקה מטמא כלי שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וגזרו חכמים שיהו משקין מטמאין כלי לפי שיש משקה שהוא אב הטומאה ומטמא כלי מן התורה כגון רוקו של זב ומימי רגליו הלכך הואיל וטומאה זו מדברי סופרים אחוריו טמאין ושאר תשמישין שבו טהורים דעבדו רבנן היכר להודיע שטומאה זו מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים כך היא מפורשת במסכת נדה פ"ק:

אוגנו. שפתו הכפולה לצד חוץ וראוי לתשמיש:

אזנו. כגון אוזן החבית:

וידי. כלי שיש לו בית יד כגון מחבת:

נטמא תוכו. אפי' בטומאה דרבנן כולו טמא:

שצובטו. שאוחז בו ומושיטו לאחרים:

ויצט לה קלי. תרגום ואושיט לה:

נקיי הדעת. אסתניסים:

צובעין. מטבילין אוכלין בחרדל או בחומץ שחוקקין בשולי הקערה בית קיבול לעצמו וגובה לו סביב ונותנין שם חומץ וחרדל:

אין להן אחורים. אין חילוק להם של אחורים ותוך אלא משנטמא אחד מהן הכל טמא בין לקדשי המקדש בין לקדשי הגבול:

תרומה. הנאכלת בכל גבול איי: **דלמא.** האי קדשי גבול חולין שנעשו על טהרת קודש קאמרת ועיי משנתך זו הוזכרתי דבר ששמעתי מרבה בר אבון רביה דרב נחמן:

"אחורים ותוך [ובית הצביטה בתרומה, אבל לא בקדש]."

מאי "אחורים ותוך"?

כדתנן:

"כלי שנטמא אחוריו:

במשקין - אחוריו טמאין,

תוכו, אוגנו, וידי - טהורין.

נטמא תוכו - כולו טמא" (כלים כהו.).

"בית הצביטה".

מאי "בית הצביטה"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:

מקום שצובטו.

וכן הוא אומר: "ויצטב לה קלי" (רות ב, יד).

רבי אסי אמר רבי יוחנן:

מקום שנקיי הדעת צובעין.

תני רב ביבי קמיה דרב נחמן:

"כל הכלים אין להם אחורים ותוך,

אחד קדשי המקדש ואחד קדשי הגבול".

אמר ליה:

"קדשי הגבול" - מאי נינהו?

תרומה.

והתנן:

"אחורים ותוך ובית הצביטה לתרומה!"

דלמא לחולין שנעשו על טהרת הקדש קאמרת.

אדפרתן מילתא,

דאמר רבה בר אבון:

אחת עשרה מעלות שנו כאן;

שש ראשונות - בין לקדש, בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש,

אחרונות לקדש, אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש.

6. כב, ב - כג, א

רש"י

ונפסקה רצועה של סנדלו.
 מדרס הזב היתה ונטלה בידו
 ומתוך כך נפלה לאויר החבית:
 ר' חנניה בן עקביא. דאמר כל
 מקום שגזרו חכמים על דבר על
 מעשה שהיה לא גזרו אלא
 כדוגמת המעשה וכאותו דבר
 הלכך בקודש היה מעשה
 ובקודש גזרו:
ולא יעמוד בצד זה. של נהר:
אא"כ רגליו נוגעות בקרקע.
 משום מעשה שהיה בספינה
 כדלקמן וכל ספינה מהלכת
 באויר וגזרו על האוירות כולן:
אבל מעבירן על הגשר. הואיל
 ורגליו נוגעות בו:
אלא בירדן. ולא בשאר נהרות
 אבל משיטן על פניו ועומד בצד
 זה ויזרקם לצד אחר:
כזית מת תחוב. והאהילו עליו
 ונטמאו:

"הנושא את המדרס נושא את התרומה,
 אבל לא את הקדש".

"קודש" - מאי טעמא לא?

משום מעשה שהיה.

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

מעשה באחד שהיה מעביר חבית של יין קודש ממקום למקום,
 ונפסקה רצועה של סנדלו, ונטלה והניחה על פי חבית, ונפלה לאויר החבית, ונטמאת.
 באותה שעה אמרו: "הנושא את המדרס נושא את התרומה, אבל לא את הקדש".

אי הכי, תרומה נמי!

הא מני? רבי חנניה בן עקביא היא,
 דאמר: לא אסרו אלא בירדן, ובספינה, וכמעשה שהיה.

מאי היא?

דתניא:

"לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן ובספינה,
 ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד אחר,
 ולא ישיטם על פני המים,
 ולא ירנב על גבי בהמה ולא על גבי חבירו,
 אלא אם כן היו רגליו נוגעות בקרקע.
 אבל מעבירן על גבי הגשר ואינו חושש.
 אחד בירדן ואחד שאר הנהרות.
 רבי חנניה בן עקביא אומר:
 לא אסרו אלא בירדן, ובספינה, וכמעשה שהיה".

מאי "מעשה שהיה"?

דאמר רב יהודה אמר רב:

מעשה באדם אחד שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת,
 בירדן,
 ובספינה,
 ונמצא כזית מת תחוב בקרקעיתה של ספינה.
 באותה שעה אמרו:
 לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן בספינה.

רפ"י

איבעיא להו סנדל טמא. הא
 דאמרת דגזרו עליו שלא ישא
 קודש עמו: סנדל טהור מאי. מי
 גזור סנדל טהור אטו טמא או
 לא: חבית פתוחה. ודאי גזור
 עליו חבית סתומה מאי:

7. כג, א

[הנושא את המדרס נושא את התרומה,
 אבל לא את הקדש].

איבעיא להו:

סנדל טמא,

סנדל טהור - מהו?

חבית פתוחה,

חבית סתומה - מהו?

עבר ונשא - מהו?

רבי אילא אמר:

אם עבר ונשא - טמא.

רבי זירא אמר:

עבר ונשא - טהור.

8. כג, א

"נְלִים הַנְּגַמְרִים בְּטֶהְרָה - [צְרִיכִין טְבִילָה לְקִדְּשׁ, אָבֵל לֹא לְתַרוּמָה]."

דְּגַמְרִינְהוּ - מָאן?

אֵילִמָּא: דְּגַמְרִינְהוּ 'חֲבַר' - לָמָּה לְהוּ טְבִילָה!

אֵלָא דְּגַמְרִינְהוּ עִם הָאָרֶץ - "נְגַמְרִין בְּטֶהְרָה" קָרִי לְהוּ?!

אָמַר רַבָּה בְּרַ שִׁילָא אָמַר רַב מִתְנָה אָמַר שְׁמוּאֵל:

לְעוֹלָם דְּגַמְרִינְהוּ 'חֲבַר',

מִשּׁוּם צִינּוּרָא דְּעִם הָאָרֶץ.

דְּנַפְל אֵימַת?

אֵילִמָּא: מְקַמֵּי דְּלִיגְמְרִיה - הָא לָאו מְנָא הוּא!

אֵלָא בְּתַר דְּגַמְרִיה - מִיזְהַר זְהִיר בְּהוּ!

לְעוֹלָם מְקַמֵּיה דְּגַמְרִיה,

וְדִלְמָא בְּעֵידָנָא דְּגַמְרִיה עֲדִיין לְחַהּ הִיא.

כ"ז

וּמִשּׁוּם צִינּוּרָא דְּעִם הָאָרֶץ.

שְׁמַא נִיתּוּ עֲלֵיהּ רוּק מִפִּי עִם

הָאָרֶץ כְּשֶׁחֲבַר אוּחוּז בּוּ:

הָא לָאו מְנָא הוּא. וְלֹא לִיטְמָא

בְּכַךְ:

עֲדִיין לְחַהּ הִיא. וּמִטְמָא

מִשּׁוּם שְׁמַא זֵב הוּא וּבְמִסְכַּת

נְדָה (דָּף נְדָה) תֵּנַן הַזּוֹב וְהַרוּק

מִטְמָאין לְחִין וְאִין מִטְמָאין

יבְשִׁין:

9. כג, א-ב

רש"י

לחטאת. לתת בתוכו אפר פרה :
יטבול מיד. שכל תשמישי פרה העשויין
 בכלי המקבל טומאה טעונין טבילה
 וקודם שיעריב שמשו ישתמשו בהן לפרה
 כדלקמן :

[מטמאין היו כו'. נוגעין היו בו שרץ]:
להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים
במעורבי שמש היתה נעשית. ולרבנן
 טבול יום כשר בה דנפקא להו מריבויא
 דקרא והזהו הטהור על הטמא טהור
 מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום
 שכשר בפרה מכדי בטהור עסקינן ואתי
 דכתיב לעיל מיניה ולקח אזוב וטבל
 במים איש טהור (במדבר יט) למה לי
 למיהדר ולמיכתב והזהו הטהור ליכתוב
 והזהו על הטמא אלא טהור כל דהו
 ואשכחן טבול יום דאיכרי טהור דכתיב
 ורחץ במים וטהר :

יטבול מיד. ואין צריך לטמאה טומאה
 אחרת שהרי טמאה ועומדת כדמפרש
 ואזיל :

למה לו טבילה. וכיון דאין לה טומאה
 אין היכר לצדוקים בטבול יום שבה :
בשלמא לר' יהושע. המצריכה לטמא
 היינו דאיכא היכר לצדוקין שהרי
 טימאווהו טומאה גמורה הצריכה הערב
 שמש וכאן ישתמשו בה טבולת יום הוי
 היכר :

אלא לרבי אליעזר. שאינו מצריכה אלא
 טומאה זו :

אי אמרת בשלמא בעלמא הצריכו
חכמים הערב שמש. בעלמא בטבילת
 כלים הנגמרים בטהרה ודלא כמתני'
 היינו דהכא לא מצרכינן לה איכא
 היכירא :

עשאוהו כטמא שרץ. לעולם בעלמא לא
 בעי הערב שמש ר"א לכלים הנגמרים
 בטהרה ואפ"ה איכא היכירא לפי
 ששופרת של חטאת עשאן כאילו נגעו
 בשרץ לענין מנין ראשון ושני הלכך אי
 לאו דפרה נעשית בטבולי יום זו היתה
 צריכה הערב שמש :

אלא מעתה. דלא עשאוהו אלא כטמא
 שרץ :

לא תטמא אדם. דהא טמא שרץ לאו אב
 הטומאה הוא ואינו מטמא אדם שלא
 מצוינו טומאה לאדם וכלים הנוגעין
 בטמא שקיבל טומאה מאחרים חוץ
 מטמא מת שנאמר והנפש הנוגעת תטמא
 עד הערב (במדבר יט) :

כטמא מת. כאילו נטמא במת שמטמא
 אדם :

לא חידשו דבר בפרה. אע"פ שעשו בה
 מעלות הרבה בשביל הזלזול הזה שהיו
 מטמאין כהן השורפה לעשותו טבול יום
 לא חידשו בגזרות מעלותיה דבר שאינו
 מצוי בשום מקום ואם כשאמרת שעשו
 בה כלים הנגמרינן בטהרה כטמא מת הרי
 אין לך חדוש גדול מזה :

שלא אמרו קורדום מטמא מושב. כלומר
 לא נתנו טומאה בפרה לכלי שאינו ראוי
 לטומאה כגון לומר קורדום שאינו מיוחד
 לשיבה ואינו נעשה אב הטומאה במושב
 הזב בפרה אבל בכלי הראוי לקבל
 טומאה חידשו בה לעשות שאינו נוגע
 במת כנוגע במת :

["כלים הנגמרים בטהרה - צריכין טבילה לקדש"]

טבילה - אין,

הערב שמש - לא.

מתניתין לא כרבי אליעזר.

דתנן:

"שפופרת שחתכה לחטאת,

רבי אליעזר אומר:

יטבול מיד.

רבי יהושע אומר:

יטמא ואחר כך יטבול" (פרה ה,ד).

והוינן בה:

ד"חתכה" מאן?

אילימא: דחתכה חבר - למה לי טבילה!

ואלא דחתכה עם הארץ,

בהא לימא רבי יהושע "יטמא ויטבול"? הא טמא וקאי!

ואמר רבה בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל:

לעולם דחתכה חבר, ומשום צינורא דעם הארץ.

דנפל אימת?

אילימא: מקמי דליחתכה - הא לאו מנא הוא!

ואלא בתר דחתכה - מיזהר זהיר בה!

לעולם מקמי דליחתכה,

ודלמא בעידנא דחתכה עדיין לחה היא.

בשלמא לרבי יהושע היינו דאיכא היכירא לצדוקין,

דתנן:

"מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה, להוציא מלבן של צדוקין.

שהיו אומרים: במעורבי שמש היתה נעשית."

אלא לרבי אליעזר,

אי אמרת בשלמא: בעלמא בעינן הערב שמש - היינו דאיכא היכירא לצדוקין,

אלא אי אמרת: בעלמא לא בעינן הערב שמש - מאי היכירא איכא לצדוקין?

אמר רב:

כג, עשאוהו כטמא שרץ.

אלא מעתה, לא תטמא אדם,

אלמה תניא:

"חותכה ומטבילה טעון טבילה?"

ואלא עשאוהו כטמא מת.

אי הכי, תיבעי הזאת שלישי ושביעי,

אלמה תניא: **"חותכה ומטבילה טעון טבילה"**,

"טבילה" - אין,

הזאת שלישי ושביעי - לא?

אלא, עשאוהו כטמא מת בשביעי שלו.

והתניא:

"מעולם לא חידשו דבר בפרה!"

אמר אבוי:

שלא אמרו קורדום מטמא מושב,

כדתניא:

רש"י

תַּרְקַב. חֲצִי סָאָה :
אֲשֶׁר יֹשֵׁב. מִדְּלֵא קָרִינֵן אֲשֶׁר
 יֹשֵׁב לְמִדְּנֵוּ שְׂאִינֵוּ מְדַבֵּר אֵלֵּא
 בְּאֲשֶׁר מִיּוֹחַד לִישֵׁב שֵׁם תְּמִיד :

"וְהַיֹּשֵׁב עַל-הַקְּלִי"⁶² (ויקרא טו, ו) - יְכוּל בְּפֶה סָאָה וַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ,

תַּרְקַב וַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ, יֵהָא טְמָא?

תַּלְמוּד לֹזְמֵר: "וְהַיֹּשֵׁב עַל-הַקְּלִי אֲשֶׁר-יֹשֵׁב עָלָיו" - יְטָמָא מִי שְׂמִיּוּחַד לִישִׁיבָה,
 יֵצֵא זֶה שְׂאוּמְרִים לוֹ: עֲמוּד וְנַעֲשֶׂה מְלֵאכְתָּנֹו".

⁶² וְהַיֹּשֵׁב עַל-הַקְּלִי אֲשֶׁר-יֹשֵׁב עָלָיו הַזֵּב יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּמַיִם וְטָמָא עַד-הָעֶרֶב

10. כג, ב - כד, א

רש"י

הוסיף ר"ע כו'. רישא קתני
העיד ר"ש על אפר חטאת שנגע
טמא במקצתו פסל את כולו:
לבונה וגחלים. אע"ג דלאו אוכל
נינהו חיבת הקדש מכשרתן
לטומאה:

פסל את כולן. לפי שהכלי
מצרפן יחד והך עדות מדרבנן
היא מדקתני רישא על אפר
חטאת כו' וההיא ודאי על כרחך
דרבנן היא דאי מקרא דר' חנין
ליכא למילף אלא קדשי מזבח
אבל אפר פרה לא:

לא נצרכא. להאי עדות דר'
עקיבא דמדרבנן אלא לסולת
של שירי מנחה:

דאלו מדאורייתא הצריך לכלי.
דומיא דקטורת שבכף דאיירי
בה קרא כלי מצרפו ושאינו
צריך לכלי כגון שירי מנחה שהן
אכילת כהן אין הכלי מצרפן.
מאי איכא למימר הרי צריכין
לכלי:

קרטבלא. עור שלוק:

ופליגא הא דר' חנין. דאמר
לעיל צירוף דאורייתא אדר'
חייא בר אבא:

"הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש"
אבל לא לתרומה.

מנא הני מילי?

אמר רבי חנין:

דאמר קרא: "כף אחת עשויה זהב מלאה קטרת" (במדבר ז, יד),
הכתוב עשאו לכל מה שבכף - אחת.

מתיב רב כהנא:

"הוסיף רבי עקיבא:

הסלת, והקטרת, והלבונה, והגחלים,
שאם נגע טבול יום במקצתו - פסל את כולו" (עדויות ח, א).

והא דרבנן היא.

ממאי?

מדקתני רישא:

"העיד רבי שמעון בן בתירא:

על אפר חטאת שנגע הטמא במקצתו - שטימא את כולו",
וקתני: "הוסיף רבי עקיבא!"

אמר ריש לקיש משום בר קפרא:

כד, א לא נצרכא אלא לשירי מנחה.

דאורייתא צריך לכלי - הכלי מצרפו.

שאין צריך לכלי - אין כלי מצרפו.

ואתו רבנן וגורו דאף על גב דאינו צריך לכלי - כלי מצרפו.

תינח סלת,

קטורת ולבונה - מאי איכא למימר?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה:

כגון שצברן על גבי קרטבלא,

דאורייתא - יש לו תוך מצרף,

אין לו תוך - אינו מצרף.

ואתו רבנן ותיקנו דאף על גב דאין לו תוך - מצרף.

ופליגא דרבי חנין אדרבי חייא בר אבא.

דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מעדותו של רבי עקיבא נשנית משנה זו.

11. כד, א

רס"י

מחוסר כפורים כשר לתרומה
 ופסול לקדש. ביבמות ילפינן לה
 מקראי בפרק הערל (דף עד):
שלישי שפסול בתרומה.
 כדנפקא לן ק"ו במסכת סוטה
 (דף כט.) ומה טבול יום שמוטר
 במעשר אסור בתרומה שני
 שפסול במעשר אינו דין שיעשה
 שלישי בתרומה:
אינו דין שיעשה רביעי לקדש.
 וא"ת דיו לבא מן הדין להיות
 כנדון א"כ ק"ו לא צריך שהרי
 למדנו שלישי לקדש מן התורה
 והיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן
 דיו לבא מן הדין להיות כנדון
 כדאמרינן בבבא קמא (דף כה.)
 ולמ"ד נמי אמרינן דיו הני
 מעלות דרבנן נינהו ולא
 דאורייתא והאי דנקט ולמדנו
 שלישי לקדש מלתא בעלמא
 היא דאשמעינן דשלישי לקדש
 מן התורה הוא:
מי לא עסקינן כו'. מי לא
 משתמע (כו') נמי מהאי קרא:
דנגע בשני. דהא אשכחן
 דאיברי שני טמא דכתיב כל
 אשר בתוכו יטמא וה"ל הכלי
 ראשון ומה שבתוכו שני וקרי
 ליה טמא וקאמר רחמנא
 והבשר אשר יגע בכל טמא בשני
 וה"ל שלישי לא יאכל והאי קרא
 בבשר שלמים כתיב:

"הרביעי בקדש - פסול".

תנ"א:

"אמר רבי יוסי:

מנין לרביעי בקדש שהוא פסול?

ודין הוא: ומה מחוסר כפורים, שמוטר בתרומה, פסול בקדש,
 שלישי שפסול בתרומה - אינו דין שיעשה רביעי לקדש?

ולמדנו:

שלישי לקדש - מן התורה,

ורביעי - בקל וחומר".

"שלישי לקדש מן התורה" - מניין?

דכתיב: "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" (ויקרא ז, ט),

מי לא עסקינן דנגע בשני?

וקאמר רחמנא: "לא יאכל".

"רביעי - מקל וחומר"?

הא דאמרן.

12. כד, א

"ובתרומה, אם נטמאת [אחת מידי - חבירתה טהורה,
ובקדש - מטביל שתיהן,
שהיד מטמא את חבירתה בקדש,
אבל לא בתרומה].

אמר רב שיזבי:

בחבורין שנו.

אבל שלא בחבורין - לא.

איתיביה אביי:

"יד נגובה מטמא חבירתה לטמא לקדש,

אבל לא לתרומה,

דברי רבי.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר:

לפסול, אבל לא לטמא."

אי אמרת בשלמא: שלא בחבורין היינו רבותיה דנגובה.

אלא אי אמרת: בחבורין - אין, שלא בחבורין - לא,

מאי רבותא דנגובה?

רס"י

בחבורין שנו. מתניתין דקתני
יד מטמאה את חבירתה לקדש
כגון שבעוד שהיד הטמאה
נוגעת לטהורה היתה טהורה
נוגעת בקדש דגזור רבנן דלמא
אתי למינגע טמאה בקדש
ולמי"ד פסול לקמן לפסול
דמעלה בעלמא היא:

אבל שלא בחבורין. שלאחר
שפירשה מן הטהורה חזרה
טהורה ונגעה בקדש טהור ואין
יד מטמאה חבירתה לעשותה
אפי' שלישית לפסול:

יד נגובה. אע"פ שאין בה
משקין:

לטמא את הקדש. לעשות
רביעי:

ר' יוסי בר' יהודה אומר.
חבירתה פוסלת את הקדש אבל
לא מטמאה:

אי אמרת בשלמא שלא
בחבורין. קאמר דמטמאה
היינו רבותא דנגובה ואע"ג
דנגובה היא כשנגעה בזו ואין
לחוש שמא נגעה היד הטהורה
במשקין שבטמאה שהן
ראשונים דכל הפוסל את
התרומה מטמא משקין להיות
תחילה והוא לה הך יד נמי
שניה מחמת המשקין כמו
חבירתה אפילו הכי מטמאה
דמעלה דרבנן היא שהיד
מטמאה את חבירתה להעשות
שניה כמותה לקדש אלא אי
אמרת לא אמרינן אלא
בחבורין וטעמא משום דלמא
נגע טמא לקדש מאי רבותא
דנגובה אטו יד קמייתא לא
מטמיא לה לקדש בלא משקין
הלא שניה היא:

13. כד, א-ב

רש"י

אבל יד חבירו. אם נגעה ביד חבירו לא טימאתה :
 באותה היד. אם נגע ביד הראשונה ביד חבירו אבל השניה אינה מטמאה יד חבירו :
 ולפסול. את הקדש הוא דאמר יד מטמא חבירתה אבל לא לטמא :
 הא תנא ליה רישא. ולקדש מטבילין שניהן :
 אין שני עושה שני. אין יד שהיא שניה עושה את חבירתה שניה מכלל דשמעיי לרי יהושע דאמר היד מטמא את חבירתה להיות כמותה :
 ודלמא לא שני ולא שלישי. דלית להו חך מעלה דמתניי אבל מאן דאית ליה אפי לטמא אית ליה להכי קאמר ידים לעולם שניות הן לפיכך אין יד מטמא את חבירתה :

["ובתרומה, אם נטמאת אחת מידיו - חבירתה טהורה, ובקדש - מטביל שתיהן, שהיד מטמא את חבירתה בקדש, אבל לא בתרומה].

איתמר⁶³:

אמר ריש לקיש:

לא שנו אלא ידו,

כד, ב, אבל יד חבירו - לא.

ורבי יוחנן אומר:

אחד ידו ואחד יד חבירו,

באותה היד לפסול, אבל לא לטמא.

ממאי?

מדקתני סיפא: "שהיד מטמאה חבירתה לקדש, אבל לא לתרומה".

הא תו למה לי? הא תנא ליה רישא!

אלא לאו שמע מינה: לאתווי יד חבירו.

ואף ריש לקיש הדר ביה.

דאמר רבי יונה אמר רבי אמי אמר ריש לקיש:

אחד ידו ואחד יד חבירו, באותה היד לפסול אבל לא לטמא.

"ולפסול אבל לא לטמא".

תנאי היא.

דתנן:

"כל הפוסל בתרומה מטמא ידים להיות שניות.

ויד מטמא חבירתה,

דברי רבי יהושע.

וחכמים אומרים:

ידים שניות הן,

ואין שני עושה שני בחולין" (ידים ג, ב).

מאי לאו: שני הוא דלא עביד,

הא שלישי עביד.

דלמא לא שני עביד, ולא שלישי.

אלא כי הני תנאי,

דתנאי:

"יד נגובה מטמא את חבירתה לטמא בקדש, אבל לא לתרומה,

דברי רבי,

רבי יוסי ברוי יהודה אומר:

אותה יד לפסול, אבל לא לטמא".

14. כד, ב

ר"י

וכי יש נגובה בקדש. והלא תיבת הקדש מכשרת אלא אין נגובה זו לומר כשלא הוכשרו אלא כשהוכשרו לטומאה ועכשיו הן נגובין וטומאה הן מקבלין ולא הוצרכה משנתנו לדבר באוכלי קדש נגובין אלא באוכלי חולין נגובין ואוכלין קדש:

תחב לו חברו. בידיים טהורות וזה האוכל ידיו מסואבות:

או שתחבן הוא עצמו בכוש או בכרכר. שהן פשוטי כלי עץ ואין מקבלין טומאה:

וביקש לאכול צנון או בצל של חולין עמהן. שאין ידים מטמאות את החולין ואפי"ה גזור רבנן שלא יאכלם עם הקדש פן תגע ידו מסואבת באוכלי קדש שבפיו:

לענין תרומה. אע"פ שהיד מסואבת פוסלתה לא עשו מעלה אלא אמרינן זהיר ולא נגע וה"ק מתניתין אוכלין חולין בידיים מסואבות עם התרומה אבל לא עם הקדש ולהכי נקט נגובין שאילו עכשיו היו משקינ עליהם היו משקינ נעשין ראשונים מחמת הידים ועושין את החולין שניים וכשנוגעין בתרומה שבפיו פוסלין אותם ואית דמסיק מלתא בנגובין שמעולם לא הוכשרו וקשיא לי בחולין מה לי הוכשרו מה לי לא הוכשרו הלא אין ידים מועילות כלום לחולין:

"אוכלין אוכלים נגובין בידיים מסואבות".

תניא:

"אמר רבי חנינא בן אנטיגנוס:

וכי יש נגובה לקדש?!

והלא חייבת הקדש מכשרתו!"

לא צריכא, כגון: שתחב לו חברו לתוך פיו, או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר, וביקש לאכול צנון ובצל של חולין עמהם.

לקדש - גזרו בהו רבנן.

לתרומה - לא גזרו בהו רבנן.

רס"י

כיון דעד האידנא אסירי.
 דמחוסר כפורים מותר בתרומה
 ואסור בקדש וכן אונן ואעי"פ
 שאסורים במעשר שני מותרין
 בתרומה כדאמרינן במסכת
 יבמות מוכל זר יתירה זרות
 אסרתי לך ולא אנינות:

15. כד, ב

"האונן ומחוסר כפורים [צריכים טבילה לקדש,
 אבל לא לתרומה]."

מאי טעמא?

כיון דעד האידנא הווי אסירי,
 אצרכינהו רבנן טבילה.

16. כד, ב - כה, א

רש"י

מתני'

שביהודה נאמנין. עמי הארץ: **על טהרת יין ושמן**. של קודש אם הקדישוהו למזבח בשעת הגיותות והבדים. נאמנין על שמירתן כל ימות השנה ובגמי מפרש מאי שנא יהודה דנקט: **ובשעת הגיותות והבדים**. הכל מטהרין את כליהם: **והביאו לו**. עמי הארץ לכהן חבר: **אבל מניחה**. עם הארץ לגת הבאה ואז יתננה לכהן: **רביעית לוג שמן נאמן**. דמיגו דנאמן אקדש נאמן אתרומה: **המדומעות**. מפרש בגמרא והשתא משמע של טבל תרומה וחולין מעורבין: **שבעים יום**. מקדימין לטהר את הכלים גיותות של יין בדים של שמן:

גמ'

רצועה. של ארץ העמים מפסקת בין גליל ליהודה וירושלים ביהודה היא וא"י להביאן לירושלים בטהרה לפי שגזרו חכמים טומאה על ארץ העמים ואפילו של חברים שמגליל אינו בא לנסכים: **אהל זרוק**. אהל המיטלטל ונזרק לאו שמיה אהל להיות מפסיק בין אורה של ארץ העמים והם גזרו על אורה: **שונין**. תנאים שונין ברייתא שאין הקודש ניצל בצמיד פתיל: **אין חטאת**. מי אפר פרה: **שאינו מקודשין**. שלא ניתן האפר עליהן עדיין: **ניצולין**. וכשירין לקדשן אחר כך: **מדכן**. מטהרין יינן ושמן למזבח ואי רצועה מפסקת למה מטהרין: **שמה יבא אליהו**. ויראה להן שביל בה שאינו מארץ העמים:

מתניתין

חומר בתרומה,
שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה,
ובשעת הגיותות והבדים אף על התרומה.
עברו הגיותות והבדים, והביאו לו חבית של יין של תרומה לא יקבלנה ממנו.
אבל מניחה לגת הבאה.
ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קדש - נאמן.
כה, א בדי יין ובדי שמן ^ **המדומעות נאמנין עליהם בשעת הגיותות והבדים**,
וקודם לגיותות שבעים יום.

גמרא

"ביהודה" - אין,
ובגליל - לא.

מאי טעמא?

אמר ריש לקיש:
מפני שרצועה של כותים מפסקת ביניהן

וניתיב בשידה, תיבה ומגדל!

הא מני? רבי היא,
דאמר: אהל זרוק - לאו שמיה אהל.

דתניא:

"הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל,
רבי מטמא,
ורבי יוסי ברבי יהודה מטהר".

וליתיה, בכלי חרס המוקף צמיד פתיל⁶⁴!

אמר רבי אליעזר:
שונין: אין הקדש ניצול בצמיד פתיל.

והתניא:

"אין חטאת ניצלת בצמיד פתיל".
מאי לאו: הא קדש ניצול!

לא: הא מים שאינן מקודשים ניצולין בצמיד פתיל.

והאמר עולא:
חברייא מדכון בגלילא!

מניחין, ולכשיבא אליהו, ויטהרנה.

⁶⁴ וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (במדבר יט, טז)

17. כה, א

רס"י

הגומר את זיתיו. עם הארץ
שבא לגמור את זיתיו:
ישיר קופה אחת. לצורך
תרומותיו:
ויתננה לעני כהן. ויראנה שלא
הוכשרו הזיתים והכהן יעשנה
בטהרה אלמא בשעת הגיתות
והבדים אין נאמנים:
באפלי. שכבר עבר זמן הגיתות
לרובא דעלמא קאמר דלא
מהימן:
כשל בית אביך. אפלי הוו:
בגלילא שנו. ומתני' דקא תני
דמהימני ביהודה קאי דקתני
רישא שביהודה נאמנין על
טהרות יין ושמן ועלה קאי
ובשעת הגיתו' והבדים אף על
התרומי':

"ובשעת הגיתות - נאמנין אף על התרומה".

ורמינהי:

"הגומר זיתיו - ישיר קופה אחת ויתננה לעני⁶⁵ בהו'!"

אמר רב נחמן:

לא קשיא:

הא - בחרפי,

הא - באפלי.

אמר ליה רב אדא בר אבהו:

כגון מאי?

כאותן של בית אביך.

רב יוסף אמר:

בגלילא שנו.

איתיביה אביי:

"עבר הירדן והגליל הרי הן ביהודה,

נאמנין - על היין בשעת היין,

ועל השמן בשעת השמן,

אבל לא - על היין בשעת השמן,

ולא - על השמן בשעת היין!"

אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא.

⁶⁵ רשי ועוד בכתב"י גורסים: לעיני כהן

רש"י

יכול לומר לו טול אתה חטין במקום פלוני. שיודע בהן שהוכשרו ואני אטול חטים במקום פלוני שיודע שלא הוכשרו דכיון דחד מינא הן אמריי יש ברירה שאלו הן חלקו של זה ואלו הן חלקו של זה ולא החליף לו חבר לע"ה חלקו שבטמאין בשביל חלקו של ע"ה בטהורין אבל בשני מינין אין לומר ברירה דכשמת אביהן נפל חלק לזה וחלק לזה בכל המינים ונמצא חבר זה מחליפה לו ועובר בלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט):

שורף את הלח. אם כהן הוא ויש שמן לתרומה מדליקו לנרות:

בדבר שאין לו גת. כגון שכר תמרים של תרומה והאי שורף לשון איבוד הוא:

ויניחנו לרגל. שטומאת עם הארץ אינה ברגל וימכרנה:

18. כה, א-ב

"עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של יין - לא יקבלנה הימנו, אבל מניחה לגת הבאה".

קעו מיניה מרב ששת:
עבר וקיבלה - מהו שיניחנה לגת הבאה?

אמר להו:

תניתיה:

כה, ב "חבר ועם הארץ שיירשו את אביהם עם הארץ, יכול לומר לו: טול אתה חטין שבמקום פלוני, ואני חטין שבמקום פלוני. טול אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני. אבל לא יאמר לו: טול אתה לח ואני יבש, טול אתה חטין ואני שעורים" (דמאי ו, ט).

ותני עליה:

"אותו חבר שורף הלח, ומניח את היבש".

אמאי? יניחנה לגת הבאה!

בדבר שאין לו גת.

ויניחנו לרגל!

בדבר שאינו משתמר לרגל.

19. כה, ב

כ"י

שבֹּדְקִין לְעוֹשֵׁי פֶסַח. בית הפרס כדמפרש ואזיל היה הולך לעשות פסחו ובית הפרס של שדה שנחרש בו קבר מפסיקו בודקו בנפיחה ואם יש עצם כשעורה רואהו ונשמט ממנו ועצם כשעורה אינו מטמא באהל אלא במגע ובמשא לפיכך בודק בנפיחה שלא יסיטנו ברגלו:

ואין בודקין לאוכלי תרומה. אין סומכין על בדיקה זו דכיון דאין זמן קבוע לאכילה ימתין שבעה ימים ויזה שלישי ושביעי ויטבול אבל גבי פסח הואיל ובית הפרס דרבנן לא העמידו דבריהם במקום כרת:

שנידש. ברגל וזו היא בדיקתו בודק אם נידש או לא נידש:

במקום שיש בו חיוב מיתה. כגון טמא האוכל תרומה:

מיגו דמהימן אקדש מהימן אתרומה. שגנאי הוא למזבח שתהא תרומה המחוברת לו בחזקת טומאה והקדש יקרב למזבח:

"וְאִם אָמַר: הַפְּרָשְׁתִּי לְתוֹכָהּ רְבִיעִית קֹדֶשׁ - נֶאֱמָן."

תנן התם:

"מוֹדֵיִן בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל שְׁבֹדְקִין לְעוֹשֵׁי פֶסַח."

וְאִין בּוֹדְקִין לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה" (אהלות יח, ד).

מאי "בודקין"?

אמר רב יהודה אמר שמואל: מנפח אדם בית הפרס והולך.

ורבי חייא בר אבא משמיה דעולא אמר:

בית הפרס שנדש - טהור לעושי פסח.

לא העמידו דבריהן במקום כרת.

לאוכלי תרומה העמידו דבריהן במקום מיתה.

איבעיא להו:

בדק לפסחו - מהו שיאכל בתרומתו?

עולא אמר:

בדק לפסחו - מותר לאכול בתרומתו.

רבה בר עולא אמר:

בדק לפסחו - אסור לאכול בתרומתו.

אמר ליה ההוא סבא:

לא תפלוג עליה דעולא,

דתנן כוותיה:

"וְאִם אָמַר: "הַפְּרָשְׁתִּי לְתוֹכָהּ רְבִיעִית קֹדֶשׁ" - נֶאֱמָן,"

אלמא, מדמהימן אקדש - מהימן נמי אתרומה,

הכא נמי מדמהימן אפסח - מהימן נמי אתרומה.

20. כה, ב

"בְּדֵי יוֹ וְכַדֵּי שָׁמוֹן [הַמְדוּמָּעוֹת נֶאֱמָרִין עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַת הַגִּיתוֹת וְהַבְּדִים, וְקוֹדֶם לַגִּיתוֹת שְׁבַעִים יוֹם]".

תנא:

"אִין נֶאֱמָרִין לֹא עַל הַקְּנָקִיּוֹת וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה".

"קְנָקִיּוֹת" דְּמַאי?

אִי קְנָקִיּוֹת דְּקִדְּשׁ - מִיגוּ דְּמַהִימָן אַקְדֵּשׁ מַהִימָן נְמִי אַקְנָקִיּוֹת!
אֶלָּא קְנָקִיּוֹת דְּתְרוּמָה - פְּשִׁיטָא! הַשְּׁתָא אַתְרוּמָה לֹא מַהִימָן אַקְנָקִיּוֹת מַהִימָן?

אֶלָּא, בְּרִיקָנִים דְּקִדְּשׁ, וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה.
וּבְמַלְאִין דְּתְרוּמָה וּבְשַׁעַת הַגִּיתוֹת.

תנן:

"בְּדֵי יוֹ וְכַדֵּי שָׁמוֹן הַמְדוּמָּעוֹת",

מַאי לָאוּ מְדוּמָּעוֹת דְּתְרוּמָה!

אָמְרִי דְּבִי רַבִּי חֵיִיא:

מְדוּמָּעוֹת דְּקִדְּשׁ.

וּמִי אֵיכָא דִּימוּעַ לְקִדְּשׁ?

אָמְרִי דְּבִי רַבִּי אֶלְעָאי:

בְּמַטְהַר אֶת טְבֵלוֹ לִישׁוּל מְמַנּוּ נְסָכִים.

רפ"י

בְּרִיקָנִין דְּקִדְּשׁ. לֹאחַר שְׁעִירָה
מֵהֶן קוֹדֵשׁ וְהִיא שׁוֹמֵרֵן לְקִדְּשׁ
אִינוּ נֶאֱמָר עַל שְׁמִירַתָּן:

וּבִשְׂאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. כְּלוּמַר
כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה דְּלְקִדְּשׁ אִין
חֵילוֹק בֵּין שַׁעַת הַגִּיתוֹת לְשְׂאָר
יְמוֹת הַשָּׁנָה:

וּבְמַלְאִין דְּתְרוּמָה בְּשַׁעַת

הַגִּיתוֹת. שְׂאֵעִיפָא שְׂאֵל גִּזְרוּ עַל
תְּרוּמָתָן בְּשַׁעַת הַגִּיתוֹת מִפְּנֵי
הַפְּסֵד כְּהֵנִים חֲבִירִים דְּנִמְצָאֵת
מִפְּסִידָן מְרֻב תְּרוּמָתָא אַרְיָ
יִשְׂרָאֵל עַל הַקְּנָקִיּוֹת לֹא
הֶאֱמִינוּ וְאִין הֶכְהֵנִים חֲבִירִים
מִקְבִּלִין מֵהֶן הַקְּנָקִיּוֹת עִם
הַתְּרוּמָה אֲבָל מֵעֵרִין אוֹתָהּ
לְכַלְיָהּ וּדְכוּתָהּ אִמְרִין לְקַמָּן
אֵל תִּתְמָה שְׁהֵרִי לְגִין טְמֵאִין
טוּמְאָתָא שְׁבַעָה וּמִשְׁקִין טְהוּרִים:
מַאי לָאוּ מְדוּמָּעוֹת דְּתְרוּמָה.

וּקְתַנִּי נֶאֱמָר אַכְדִּין:

תוֹסֵף. וּמִי אֵיכָא דִּימוּעַ לְקִדְּשׁ.
טְבֵל שְׂאֵל נִתְקַן מְדוּמַע בְּתְרוּמָה
אֲבָל קִדְּשׁ לֹא הוּזְקַנּוּ לְפְרוּשׁ
מִתּוֹכָה שִׁיחָא הַטְבֵּל מְדוּמַע
בְּתוֹכוֹ. ע"כ:

בְּמַטְהַר אֶת טְבֵלוֹ לְנְסָכִים.

דֵּאֵיכָא חוֹלִין וְקִדְּשׁ וְתְרוּמָה
מִיגוּ דְּמַהִימָן אַקְדֵּשׁ מַהִימָן נְמִי
אִתְרוּמָה וְאִקְנָקִיּוֹת שְׁגָנְאִי
לְקִדְּשׁ שִׁיחָו הַקְּנָקִיּוֹת שְׁעִירוּהוּ
מֵהֶן בְּחֻזְקַת טוּמְאָה וְהוּא קָרַב:

רס"י

21. כה, ב

"קודם לגיתות שבועים יום".

אמר אביי:

שמע מינה:

דינא הוא: דעילוייה אריסא למיטרח אגולפי שבועים יומין מקמי מעצרתא.

22. כה, ב - כו, א

רש"י

מתני'

מן המודיעים ולפנים. מודיעים שם כרך רחוק מירושלים ט"ו מיל כדאמר במסכת פסחים (דף צג:). ממנו ולפנים לצד ירושלים נאמנין קדרין עמי הארץ ליקח מהן כלי חרס הדקין כגון קדרות כוסות וקיתונות שאי אפשר בלא הם ובירושלים אין עושין כבשונות מפני העשן לא לסייד ולא לקדרות ולפיכך האמינום שלא לגזור עליהן שאין גוזרין גזירה על הצבור שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה:

הוא הקדר. מי שהביאן (חוץ) למודיעים האמיניהו לפי שא"א אבל אם מסרן ליד קדר עם הארץ היושב במודיעים או לפנים לא האמינוהו: והן הקדרות. על אותן הקדרות שהביא הוא האמיניהו ולא לצרף עמהן קדרות של קדר אחר היושב במודיעים: והן הלוקחין. חברים שראוהו שהביאן נאמן הקדר אצלן ולא אצל לוקחים אחרים: יצא. מן המודיעים לשוב לאחוריו אינו נאמן:

גמ'

מודיעים. הכרך עצמו: פעמים כלפנים כו' קדר יוצא. מלפנים מן המודיעים ונכנס למודיעים: וחבר. בא מחוץ למודיעים ונכנס למודיעים: כלפנים. מותר ליקח ממנו שהקדר לא יחזור עוד לאחוריו ואם לא עכשיו יקח אימתני: שניהן נכנסין. מחוץ למודיעים ובאו בתוך הכרך כלחוץ אלא ימתין עד שיהא מן כרך ולפנים: וכן שניהם יוצאין. הואיל ומצאו לפנים ושם לא לקח (וממנו) לא יקח עוד וכ"ש קדר נכנס וחבר יוצא הואיל וסוף הקדר ליכנס לפנים יחזור החבר הצריך ליקח ויקח:

מתניתין

מן המודיעים ולפנים - נאמנין על כלי חרס. מן המודיעים ולחוץ - אין נאמנין. ביצד?

הקדר שהוא מוכר הקדרות, נכנס לפנים מן המודיעים, הוא הקדר, והו' הקדרות, והו' הלוקחין - נאמן. יצא - אינו נאמן.

גמרא

הנא:

"מודיעים פעמים כלפנים, פעמים כלחוץ. ביצד?"

קדר יוצא וחבר נכנס - כלפנים.

כ"א, שניהן נכנסין או שניהן יוצאין - כלחוץ."

אמר אביי:

אף אגן נמי תנינא:

"הקדר שמכר את הקדרות ונכנס לפנים מן המודיעים",

טעמא "לפנים מן המודיעים",

הא מודיעים גופה - לא מהימן.

אימא סיפא: "יצא - אינו נאמן",

הא מודיעים גופה - נאמן.

אלא לאו שמע מינה:

כאן - בקדר יוצא וחבר נכנס,

כאן - בששניהן יוצאין או שניהן נכנסין.

שמע מינה.

23. כו, א

רש"י

תנא נאמנין על כלי חרס הדקין לקדש. הא דתנן מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס בכלי חרס הדקין אמרו שא"א בלא הם כדפרשינן לעיל אבל גסין כגון חבית ליין אין נאמנין אלא בתוך ירושלים כדלקמן ואני לא כך שמעתי ולבי מגמגם על שמועתי ששמעתי כשפיהן צר שאין אצבעו נכנס לתוכו וסופינו שאנו מטהרין אותם אפילו מליאים משקין טמאין:

ואפי' אפיקרסותו בתוכו. אפי' מלאין משקין שלו שאינן של קדש:

ואל תתמה. שכל דברי חכמי' כך הן שהרי שמעתי אצל כלי חרס המציל את המשקין שבתוכו ואין מציל כל כלי שטף שהלגין טמאין טומאת שבעה והמשקין טהורין:

[מן המודיעים ולפנים - נאמנין על כלי חרס"]

תנא:

נאמנין - בכלי חרס הדקין לקודש.

אמר ריש לקיש:

והוא שניטלין בידו אחת.

ורבי יוחנן אמר:

אפילו שאין ניטלין בידו אחת.

אמר ריש לקיש:

לא שנו אלא ריקנין,

אבל מלאין - לא.

ורבי יוחנן אמר:

אפילו מלאים, ואפילו אפיקרסותו לתוכו.

ואמר רבא:

ומודה רבי יוחנן במשקין עצמן שהן טמאין.

ואל תתמה שהרי: "לגיו מלא משקיו - לגיו טמאין טומאת שבעה, ומשקיו טהורין" (אהלוה

24. כו, א

רפ"י

מתני'

הגבאין. ישראל שהן גבאין למלך נכרי לגבות מיד ישראל גולגוליות ומסין וארנוניות: **שנכנסו לתוך הבית**. לעבוט עבוטו וכן הגנבים שגנבו כלי חרס והחזירו: **נאמנים לומר**. שלא נגעו לתוכו לקדש נאמנין אבל לא לתרומה דכולה מתני' אחומר בקדש מתרומה קיימא ובהדיא שנינו בתוספתא הגבאין שנכנסו לתוך הבית נאמנין על טהרת חטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה והאי חטאת בשר קדש ולא אפר חטאת כדמוכח התם אף אם עשו תשובה דשין בטומאה היו: **ובירושלים נאמנין כו'**. מפרש בגמרא:

גמ'

כל הבית כולו טמא. כל כלי הבית טמאין שחזקה הגבאין ממשמשין בכלים: **איכא נכרי בהדיהו**. אין נאמנין לומר לא נגענו דמרתתו אם לא יחפשו כל הבית: **אימת נכרי עליהם**. פן יענישם בגוף או בממון: **אימת מלכות**. שמא ילשין עליהן נכרי אצל המלך: **נכרי שאינו חשוב**. אימתו ליכא אימת מלכות איכא:

מתניתין

הגבאין שנכנסו לתוך הבית, וכן הגנבים שהחזירו את הכלים, נאמנין לומר: לא נגענו. ובירושלים - נאמנין על הקודש, ובשעת הרגל - אף על התרומה.

גמרא

ורמינהי:

"הגבאין שנכנסו לתוך הבית - כולו טמא" (טהרות ז,ו)!

לא קשיא:

הא - דאיכא גוי בהדיהו.

הא - דליכא גוי בהדיהו.

דתנן:

"אם יש גוי עמך - נאמנין לומר: לא נכנסנו,

אבל אין נאמנים לומר: נכנסנו אבל לא נגענו" (טהרות ז,ו).

וכי איכא גוי בהדיהו מאי הוי?

רבי יוחנן ורבי אלעזר:

חד אמר: אימת גוי עליהן.

וחד אמר: אימת מלכות עליהן.

מאי בנייהו?

איכא ביניהו:

גוי שאינו חשוב.

25. כו, א

וְכֹוּ הַגְּנָבִים שֶׁחֲזִירוּ אֶת הַפְּלִים [נְאֻמְנִיו לֹמַר: לֹא נִגְעָנוּ].

וְרַמְיָנְהִי:

"הַגְּנָבִים שֶׁנִּבְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת - אֵינוֹ טָמֵא, אֲלָא מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי הַגְּנָבִים" (טהרות ז,ו)!

אָמַר רַב פִּנְחָס מִשְׁמִיָּה דְרַבָּא⁶⁶:
כְּשֶׁעָשׂוּ תְּלוּכָה.

דִּיקָא נְמִי, דְקַתְנִי:
"שֶׁחֲזִירוּ אֶת הַפְּלִים".

שְׁמַע מִיָּנָה.

רַס"י

אלא מקום דריסת רגלי
הגנבים. מ"מ דריסתו מיהא
טמא וכ"ש כלים שגנבו
והחזירו:
כשעשו תשובה. ומחמת תשובה
החזירום הלכך לא משקרי:

26. כו, א

רפ"י

על כלי חרס הגסין. וכ"ש הדקין ובהדיא תניא בירושלמי נאמנין על טהרת כל הכלים לקדש:

ו**כל כן למה**. מהדר אף על הדקים מן המודיעים ולפנים:

שאין עושין כבשונות בירושלים. לא לדקים ולא לגסין ומיהו בדקים הוצרך לאנשי ירושלים שכל יחיד ויחיד נסכו בביתו לכך הוסיפו להן טהרה ליחידים מגבול מודיעים אבל בעלי הלשכה המוסרין נסכים לצבור די להם בכנסין לתוך העיר ולשם בלבד האמינום על החביות אי"נ יחידים צריכים לדקים אף לבישול שלמיהן יום יום:

"ובירושלים נאמנין על הקדש".

תנא:

"נאמנין על כלי חרס גסין לקדש".

וקל כן למה?

שאין עושין כבשונות בירושלים.

27. כו, א

רש"י

ויאסף כל איש ישראל וגו'.
 בפלגש בגבעה כתיב שנאספו כל
 ישראל בגבעה:
 הכתוב עשאן חברים. ורגל שעת
 אסיפה הוא:

"ובשעת הרגל אף על התרומה".

מנהגי מילי?

אמר רבי יהושע בן לוי:
 דאמר קרא: "ויאסף כל איש ישראל אל העיר באיש אהד חברים" (שופטים כ, יא),
 הכתוב עשאן כולן 'חברים'.

28. כו, א

רש"י

מתני'

הפוחת את חביתו. חבר שפתח את חביתו למכור יין בירושלים ברגל וכל הבא ליקח ממשמש ואף עמי הארץ ממשמשים: **לא יגמור.** אחר הרגל אע"פ שברגל הן טהורין לא שטהרתן טהרה אלא שברגל הכל חברים אבל לאחר הרגל מגעו טמא למפרע כדאמר במתני' עבר הרגל מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בהן ע"ה ברגל:

רבי יהודה אומר יגמור. וטעמא מפי' במסכת ביצה (דף יא:): גי' דברים הותרו סופן משום תחילתם וזה כמו כן שאם אתה אומר לא יגמור אף הוא לא יתחיל ואין מזון מצוי לעולי רגלים:

גמ'

מהו שיניחנה כו'. אליבא דרבנן בעי לה:

אטו האידינא. כל ימי הרגל לא ממשמשו בה הכל והתרת ברגל: **טמאה היא.** למפרע וחבר אינו רשאי למכור דבר שהוא טמא לעולם וי"מ אותה בע"ה ואי אפשר לומר בע"ה לא יגמור דמי ציית לן והלא אומר שלך טמא ושלי טהור וימצא לו מחביריו הרבה שימכור להם ואם בא לאסור שלא יקחו חברים ממנו יקחו ולא יקחו מיבעי ליה ועוד דאמר במסכת ביצה שזו היא אחד מגי' דברים שהותרו סופן משום תחילתן ואי בע"ה אפי' לא שרית ליה לגמור ניחא במאי דמזבין ברגל: הי"ג מאי לאו תנאי היא לא הא דקתני יניחנה ר' יהודה והא דתני לא יניחנה רבנן ותסברא והא רבי יהודה יגמור קאמר אלא הא דתניא יניחנה רבנן והא דתניא לא יניחנה רבי יהודה היא ומאי לא יניחנה כו'. מאי לאו תנאי היא ואליבא דרבנן ותפשוט בעיא דלעיל דפולוגתא דתנאי היא:

מתניתין

הפוחת את חביתו, וכן המתחיל בעיסתו על גב הרגל, רבי יהודה אומר: יגמור, וחכמים אומרים: לא יגמור.

גמרא

יתבי רבי אמי ורבי יצחק נפחא אקילעא דרבי יצחק נפחא, פתח חד ואמר: מהו שיניחנה לרגל אחר?

אמר ליה איך:

יד הכל ממשמשין בה ואת אמרת יניחנה לרגל אחר?!

אמר ליה:

אטו עד האידינא לאו יד הכל ממשמשין בה?!

אמר ליה:

הכי השתא?!

בשלא עד האידינא טומאת עם הארץ ברגל רחמנא טהרה, אלא השתא טמאה היא.

נימא כתנאי,

דתני חדא:

"יניחנה לרגל אחר",

ותניא איך:

"לא יניחנה לרגל אחר".

מאי לאו תנאי היא.

לא, הא דקתני: **"יניחנה"** - רבי יהודה, והא דקתני: **"לא יניחנה"** - רבנן.

ותסברא?! הא רבי יהודה **"יגמור"** קאמר!

אלא: הא דקתני: **"לא יניחנה"** - רבי יהודה,

והא דקתני: **"יניחנה"** - רבנן.

ומאי **"לא יניחנה"**?

שאין צריך להניחה.

29. כו, א

רס"י

מתני'

מעבירין על טהרת עזרה.
מעבירין את הכלים ממקומן
ולהטבילן ולטהר את העזרה
מטומאת ע"ה שנגעו בהן ברגל
שאע"פ שעשאם הכתוב חברים
ברגל לא מפני שטהורין הן
הלכך לאחר הרגל מגען טמא
למפרע:

מפני כבוד השבת. שהיו
הכהנים צריכין להתעסק איש
בביתו בצרכי שבת:
אף לא ליום החמישי. אם עבר
הרגל ליום חמישי אין מטבילין
אותן עד לאחר השבת:

גמ'

לפי שאין הכהנים פנויין.
במוצאי יום טוב להטבילן
שטרודין להוציא הדשן שעל
התפוח שבאמצע המזבח
שקיבצו שם כל ימות הרגל כל
דשן של מערכה:

מִתְנִיתִין

משעבר הרגל מעבירין על טהרת העזרה.
עבר הרגל ליום ששי לא היו מעבירין. מפני כבוד השבת.
רבי יהודה אומר:
אף לא ביום חמישי, שאין הכהנים פנויין.

גְּמָרָא

תנא:

"שאינ הכהנים פנויין מלהוציא בדשן".

30. כו, א-ב

רס"י

מתני'

ואומרים להם. לכהנים ע"ה ברגל:
 הזהרו שלא תגעו בשלחן. שלא יוכלו
 להטבילו לאחר הרגל שאי אפשר
 לסלקו ממקומו דכתיב ביה לחם פנים
 לפני תמיד (שמות כה):
 טעונין טבילה. מפני טומאת הרגל:
 חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני
 שהן כקרקע. שהכתוב קראו מזבח
 אדמה ושלחן הא אמרן דלא נגעו בו:
 מפני שהן מצופין. בגמרא מפרש:

גמ'

מנורה לא כתיב בה תמיד. כלומר
 תמידין האמורין במנורה לא תמיד
 יומם ולילה קאמר אלא תמיד מלילה
 ללילה כתמיד האמור בעולת תמיד
 ובחביתי כ"ג אבל ביום לא היה דולק
 דמערב עד בוקר כתיב (שמות כח) תן
 לה מדת השמן שיש בה כדי לידלק
 מערב עד בוקר לפיכך כל היום אתה
 יכול לסלקה ולהטבילה אבל תמיד
 האמור בשלחן תמיד יום ולילה הוא
 דמשבת לשבת הוא ערוך עליו:
 נוכח השלחן. כל זמן שהשלחן שם
 תהא מנורה נוכחו:

מתניתין

ביצד מעבירין על טהרת העזרה?
 מטבילין את הכלים שהיו במקדש,
 ואמרו להם: הזהרו! שלא תגעו בשלחן.
 כו,ב

כל הכלים שהיו במקדש יש להם שניים ושלישים,
 שאם נטמאו הראשונים יביאו שניים תחתיהן.

כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה,
 חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני שהן כקרקע,
 דברי רבי אליעזר.
 וחכמים אומרים:
 מפני שהן מצופין.

גמרא

תנא:

"הזהרו שמא תגעו בשולחן ובמנורה".

ותנא דידן, מאי טעמא לא תני "מנורה"?

שלחן כתיב ביה "תמיד"⁶⁷ (שמות כה, ל),
 מנורה לא כתיב בה 'תמיד'.

ואידך?

כיון דכתיב: "ואת המנורה נכח השלחן" (שמות כו, לה),
 קמאן דכתיב בה: "תמיד" דמי.

ואידך?

ההוא לקבוע לה מקום הוא דאָתא.

⁶⁷ ונתת על-השלחן לחם פנים לפני תמיד

31. כו, ב - כז, א

רפ"י

ותיפוק לי. דאי נמי נגעו בשלחן לא מיטמאו ליה דהא כלי עץ העשוי לנחת במקום אחד הוא: **דומיא דשק בעינן.** לענין טומאה הוקשו כלי עץ לשק דכתיב כל אשר יפול עליו מהם במוותם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יא): **מה שק מיטלטל מלא וריקם.** יצא העשוי לנחת דאינו מיטלטל מלא וריקן יצא כלי עץ המחזיק מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש אע"פ שמיטלטל ריקן אינו מיטלטל מלא שאם יטלטלו מלא ישבר: **השלחן הטהור.** שאמרתני שיהא טהור מכלל שהוא ראוי לטומאה והלא כלי עץ העשוי לנחת הוא: **סילוקו כסידורו.** שסילוקו לשבת הבאה חס כיום סידורו: **חס ביום הלקחו.** שיהא חס ביום הלקחו מעל השלחן: **ותיפוק לי.** דמקבל טומאה ואפילו הוא עשוי לנחת: **משום ציפוי.** שהוא מתכת דכלי מתכת לא איתקש לשק: **דהתנן.** דבתר ציפוי אזלינן: **הדולפקי.** כסא המתקפל ומכוסה עור: **שחיפהו בשיש.** דשוב הוי ככלי אבנים שאין מקבלין טומאה: **ושייר בהן.** מן הפחיתה או מן החיפוי כדי הנחת כוסות: **טמא.** שעדיין ראוי למלאכתו ראשונה: **רבי יהודה אומר.** צריך אף הנחת חתיכות לחם ובשר ואי לא לאו שלחן הוא אלמא ציפוי מבטלו אפילו להקל וכל שכן להחמיר: **לא שנו.** הך דקתני ציפוי מבטלו אלא בעצי אכסלגים שאינו חשוב כ"כ: **ציפוי שאינו עומד.** שאינו מחוזק במסמרים יפה ותאמר דההוא דמקדש לאו עומד הוא: **לבזבזין.** שפה לשלחן סביב: **רחמנא קרייה עץ.** אף כשהוא מצופה:

["ואומרין להם: הנהרו שלא תגעו בשלחן"]

ותיפוק לי דכלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת לא מטמא!

מאי טעמא?

דומיא דשק בעינן.
מה שק מיטלטל מלא וריקם,
אף כל מיטלטל מלא וריקם.

האי נמי, מיטלטל מלא וריקם הוא.

כדריש לקיש,

דאמר ריש לקיש:

מאי דכתיב: **"על השלחן הטהור"**⁶⁸ (ויקרא כד, ו)?
מכלל שהוא טמא.

ואמאי?

כלי עץ העשוי לנחת הוא, ואינו מקבל טומאה!
אלא מלמד שמגביהין אותו, ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים,
ואומרין להם: ראו חיבתכם לפני המקום.

סילוקו כסידורו,

דאמר רבי יהושע בן לוי:

נס גדול נעשה בלחם הפנים:

כסידורו כן סילוקו,

שנאמר: **"לשים לחם חם ביום הלקחו"** (שמואל א כא, ז).

ותיפוק לי משום ציפוי!

דהתנן:

"השלחן והדולפקי שנפחתו, או שחיפן בשייש,

שייר בהם מקום הנחת כוסות - טמא.

רבי יהודה אומר:

מקום הנחת החתיכות" (כלים כב, א).

וכי תימא: שאני עצי שטים דחשיבי ולא בטלי,
הניחא לריש לקיש דאמר: לא שנו אלא בכלי אכסלגים הבאין ממדינת הים,
אבל בכלי מסמים לא בטלי - שפיר.

אלא לרבי יוחנן דאמר: אפילו בכלי מסמים נמי בטלי - מאי איכא למימר?

וכי תימא:

כאן - בציפוי עומד,

כאן - בציפוי שאינו עומד.

הא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן:

בציפוי עומד, או בציפוי שאינו עומד?

בחופה את לבזבזיו, או בשאינו חופה את לבזבזיו?

ואמר ליה: לא שנו בציפוי עומד ולא שנו בציפוי שאינו עומד,

לא שנו בחופה את לבזבזיו ולא שנו בשאינו חופה את לבזבזיו!

כז, א אלא: שאני שלחן דרחמנא קרייה "עץ",

דכתיב: **"המזבח עץ שלש אמות גבה וארמו שיתים אמות ומקצעותיו לו וארפו וקירתיו עץ,**

ודבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מא, כב).

⁶⁸ ושמת אותם שטים מערכות שש המערכת על השלחן הטהור לפני ה'

רס"י

שולחנו מכפר עליו. בהכנסת
 אורחין: הכי גרסינן מזבח
 הנחושת דכתיב מזבח אדמה
 הכתוב קראו אדמה למזבח
 שמעלין עליו העולות והשלמים
 והיינו מזבח הנחשת:

פֶּתַח בַּ"מִזְבֵּחַ" וְסִיּוּם בַּ"שְׁלֶחַן"!

רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמְרֵי תְרוּוֹיְהוּ:
 בְּזִמְנוֹ שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָים - מִזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל אָדָם,
 עֲכָשְׂיוּ - שְׁלַחְנוּ שָׁל אָדָם מְכַפֵּר עָלָיו.

32. כז, א

רס"י

אדרבה משום דמצופין נינהו נטמאו. דאי לאו מצופה יש להם לטהרם משום כלי עץ העשוי לנחת:

מאי דעתיד. דילפת טעמא מדקרינהו אדמה הא לאו הכי טמאין אע"ג דעשוין לנחת:

מפני שהן מצופין. ובעי למימר שהציפוי מבטלן והוי להו ככלי מתכות:

מיבטל בטיל ציפויין לגביהו. דרחמנא קרא עץ לכולהו ובלאו האי קרא נמי לא מקבלי טומא:

סלמנדרא. חיה הנבראת מן האור כשבויערין אש במקום אחד שבע שנים תמיד בלי הפסק:

כעובי דינר זהב. דבר מועט לא חסר זהבה דנעשה בו נס:

"כל הכלים שבמקדש יש להם שניים [ושלישים, שאם נטמאו הראשונים יביאו שניים תחתיהן.

כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה, חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני שהן כפרקע,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

מפני שהן מצופין".]

מזבח הנחשת,

דכתיב: "מזבח אדמה תעשה לי" (שמות כ, כא).

מזבח הזהב,

דכתיב: "המנרה והמזבחת" (במדבר ג, לא),

איתקוש מזבחות זה לזה.

"וחכמים אומרים: מפני שהן מצופין."

אדרבה! כיון דמצופין נינהו מיטמאו!

אימא: וחכמים מטמאין, מפני שהן מצופין.

ואיבעית אימא:

רבנן לרבי אליעזר קאמרי: מאי דעתיד? משום דמצופין,

מיבטל בטיל צפויין גביהו.

אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר:

תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן,

קל וחומר מסלמנדרא,

ומה סלמנדרא שתולדת אש היא, הסך מדמה אין אור שולטת בו,

תלמידי חכמים שכל גופן אש,

דכתיב: "הלוא כה דברי פאש נאם ה'" (ירמיהו כג, כט),

על אחת כמה וכמה.

אמר ריש לקיש:

אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל,

קל וחומר ממזבח הזהב;

מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב,

כמה שנים אין האור שולטת בו,

פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון,

דכתיב: "קפלה הרמון דקתה" (שיר השירים ד, ג),

אל תקרי "דקתה" אלא: רקנין שפך,

על אחת כמה וכמה!

הדרן עלך חומר בקודש
וסליקא לה מסכת חגיגה